

Hallintovaliokunta

Asia: HE 70/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

<https://www.eduskunta.fi/pdf/HE+70/2024>

Jälkikäteistarkistus

Ehdotuksessa osa syntyneestä ylijäämästä jäisi rahoituspohjaan ja toisaalta koko syntynyt alijäämä ei kokonaisuudessaan enää lisittäisi rahoituksen pohjaan. Menettelyn voi molempien tulemien osalta arvioida lisäävän kustannusten hillinnän kannustimia verrattaessa nykysäädösten mukaiseen menettelyyn. Omavastuun toimiessa molempiin suuntiin, se toisi siis lisärahoitusta alueille tilanteessa jossa hyvinvointialueiden tulos paranee.

Luonteeltaan kollektiivisen kannustimen ohella olisi aiheellista tarkastella myös yksittäisten alueiden kannustinympäristöä. Sosiaali- ja terveysministeriö pitää tärkeänä, että rahoitusmalliin liittyvien kannustimien jatkokehityksessä arvioidaan myös mekanismeja, joissa kustannusten hillinnän kannustimien ohella nousisi vahvemmin esille myös yksittäisen hyvinvointialueen kannustimet saavuttaa tavoiteltuja tuloksia.

Ehdotuksessa hyvinvointialueille maksettu rahoituslain 11 § mukainen lisärahoitus vähennettäisiin jälkikäteistarkistuksessa huomioitavista kustannuksista. Jälkikäteistarkastuksen jakautuessa kaikille alueille on perusteltua, ettei lisärahoitusta huomioida jälkikäteistarkistuksessa.

Ministeriö näkee tärkeäksi, että omavastuuosuuden ja ehdotetun porrastuksen vaikutuksia hyvinvointialueiden rahoitukseen tarkastellaan tulevina vuosina, jotta mahdolliseen kustannusten ja rahoituksen väliseen eriytymiseen voidaan ajoissa reagoida ja tarvittaessa myös muuttaa omavastuuta, mikäli tarvetta siihen ilmenee.

Asiakasmaksut

Asiakasmaksusääntelyn muutosten huomioiminen rahoituksessa on perusteltua, sillä pohjimmiltaan kyse on siitä, mitä tehtäviä ja missä määrin rahoitetaan verovaroin ja missä määrin palvelun käyttäjän omalla kustannuksella. Tilanteessa, jossa

asiakasmaksusääntelyn muutos mahdollistaisi suuremman maksukertymän keräämisen, asiakasmaksusääntelyn muutosten huomioiminen valtion rahoituksen tasossa ohjannee paikallisia päättäjiä nostamaan asiakasmaksutasoja, kun vaihtoehtoina on tällöin joko maksuperusteiden nostaminen tai palvelutason laskeminen.

Sosiaali- ja terveysministeriö kiinnittää huomiota siihen, että asiakasmaksusääntelyn muutosten automaattinen huomioiminen valtion rahoituksen tasossa poistaisi mahdollisuuden pyrkiä lisäämään hyvinvointialueiden kokonaisrahoitusta ja parantamaan hyvinvointialueiden taloudellista asemaa asiakasmaksusääntelyä muuttamalla.

Sosiaali- ja terveysministeriö näkee, että asiakasmaksumuutosten (kuten myös tehtävämuutosten yleisemminkin) todellinen euromääräinen vaikutus tulisi saada mahdollisimman realistisesti arvioitua, jotta vähennystä ei tehtäisi liian suurena. Mikäli asiakasmaksuasetuksen muutosten vaikutusarvio ei vastaisi sitä euromäärää, mikä muutoksesta todellisuudessa aiheutuu alueiden maksutuloihin, toimii rahoitusmalli vastaavasti kuin tehtävämuutoksissa eli tältä osin muutos tulee otetuksi huomioon rahoituksen jälkikäteistarkistuksessa kahden vuoden viiveellä.

Toteamme lisäksi, että maksukattoon ei olla tekemässä muutosta, joten yksittäisen palvelun käyttäjän tilanne, erityisesti kun kyseessä on palvelujen suurkäyttäjä, ei vaikeudu samassa suhteessa kuin maksut nousevat. Lisäksi hyvinvointialueilla on edelleen mahdollisuus maksun huojentamiseen, minkä lisäksi palvelun käyttäjällä on viimesijaisena mahdollisuus hakea toimeentulotukea.

Erityisasiantuntija Jussi Lind, puh. 0295 163 578